

Sygn. akt I AGa 332/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewelina Jokiel
Sędziowie:	SA Małgorzata Zwierzyńska (spr.) SO del. Marek Paczkowski
Protokolant:	stażysta Anna Ostrowska

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w G.

przeciwko Stoczni (...) Spółka Akcyjna w G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 20 marca 2018 r. sygn. akt IX GC 714/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 8.100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Marek Paczkowski SSA Ewelina Jokiel SSA Małgorzata Zwierzyńska

Sygn. akt I AGa 332/18

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 20 marca 2018 r. orzekł następująco:

1. zasądził od pozwanej Stoczni (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwotę 1.350.154,65 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 października 2016 r. do dnia zapłaty,

2. w pozostałym zakresie oddalił powództwo ;
3. zasądził od pozwanej rzecz powoda kwotę 8.220,92 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,
4. nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gdańsku kwotę 65.568 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której zwolniony był powód.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 27 stycznia 2013 r. (...) spółka z o.o. w G. zawarła z pozwaną Stocznia (...) S.A. w G. umowę o dzieło nr (...), na mocy której upadły przyjął do wykonania budowę kadłuba jednostki sejner B690. Wykonawca zobowiązał się do zbudowania kadłuba jednostki na terenie zamawiającego – pozwanej, w tym do dostarczenia materiałów technologicznych i spawalniczych niezbędnych do budowy kadłuba. Zamawiający zobowiązał się do zabezpieczenia pociętych i pogiętych blach i profili stalowych pokrytych farbą czasowej ochrony, niezbędnych do budowy kadłuba, na własny koszt i ryzyko.

W dniu 30 stycznia 2013 r. te same strony zawarły umowę o dzieło nr (...) na mocy której zamawiający Stocznia (...) S.A. w G. zlecił (...) Sp. z o.o. w G. wykonanie obróbki 985.446 kg blach i profili z materiałem. Prace miały dotyczyć zlecenia zamawiającego nr (...). Upadły wykonywał umowę w zakresie obróbki profili i blach łącznie z materiałami i w okresie od stycznia do listopada 2013 r. obciążał zamawiającego-pozwaną fakturami VAT za wykonane prace.

K. N. spółka z z o.o. w G. powstała w 2003 r. Jej jedynym wspólnikiem została pozwana.

W listopadzie 2013 r. sytuacja finansowa (...) spółki z o.o. uległa pogorszeniu, w związku z czym strony postanowiły, iż w celu kontynuowania budowy jednostki sejner B690 upadły sprzedał pozwanej posiadane przez siebie materiały. W dniu 6 listopada 2013 r. upadły na podstawie faktury VAT nr (...) sprzedał pozwanej materiały na kwotę 962.217,20 zł oraz na podstawie faktury VAT nr (...) sprzedał pozwanej materiały na kwotę 377.034,00 zł. W dniu 18 listopada 2013 r. upadły na podstawie faktury VAT nr (...) sprzedał pozwanej łoże stalowe do prefabrykacji konstrukcji stalowych za kwotę 110.176,02 zł. W dniu 30 listopada 2013 r. upadły na podstawie faktury VAT nr (...) sprzedał pozwanej blachę stalową i płaskowniki za kwotę 122.718,76 zł. W dniu 30 listopada 2013 r. upadły na podstawie faktury VAT nr (...) sprzedał pozwanej materiały na kwotę 24.816,52 zł.

W dniu 7 listopada 2013 r. pozwana zapłaciła na rzecz upadłego tytułem zapłaty ceny z tytułu realizacji transakcji potwierdzonych fakturami VAT nr (...) kwotę 139.251,20 zł. Należność wynikająca z faktury VAT nr (...) została uregulowana w drodze potrącenia wzajemnych wierzytelności z dnia 4 grudnia 2013 r. Należności wynikająca z faktur VAT nr (...) zostały uregulowane w drodze potrącenia wzajemnych wierzytelności z dnia 11 lutego 2014 r.

W dniu 5 grudnia 2013 r. został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości (...) sp. z o.o.

Notą obciążeniową nr (...) z dnia 12 lutego 2014 r. pozwana obciążyła (...) sp. z o.o. kwotą 257.726 zł z tytułu niedoboru blach przekazanych w dniu 3 grudnia 2013 r.

W odpowiedzi na przesłaną notę, prezes zarządu (...) Sp. z o.o. w piśmie z dnia 20 lutego 2014 r. wskazał, iż nie podziela stanowiska pozwanej, albowiem sprzedaż blach miała miejsce dnia 06.11.2013 r. i to pozwana przewoziła blachy pod koniec 2013 r. w nowe miejsce bez uzgodnienia ze spółką (...) i dokonania spisu.

Postanowieniem z dnia 8 maja 2014 r. wydanym w sprawie VI GUp 10/14, Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku ogłosił upadłość (...) sp. z o.o., wyznaczając syndykiem masy upadłości J. B..

Po ogłoszeniu upadłości syndyk masy upadłości nadal korzystał z terenów należących do pozwanej położonych w G. przy ul. (...). W dniu 19 maja 2014 r. syndyk zawarł z pozwaną umowę najmu nr (...) dotyczącą nieruchomości położonej w G. przy ul. (...). Miesięczny czynsz najmu strony określiły na kwotę 1.705,58 zł netto. Syndyk zaprzestał regulować

na rzecz pozwanej czynsz najmu od czerwca 2014 r. Zaległość z tego tytułu za okres od czerwca 2014 r. do lutego 2015 r. wyniosła kwotę 20.504,90 zł.

Strony zamierzały nadto zawrzeć umowę najmu nieruchomości położonej w G. przy ul. (...). W tym celu sporządziły projekt umowy najmu nr (...) z dnia 19 maja 2014 r. Ostatecznie do zawarcia umowy nie doszło z uwagi na niepozyskanie przez syndyka zgody sędziego komisarza na zawarcie umowy. Syndyk korzystał z nieruchomości, jednakże nie uregulował na rzecz pozwanej wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w wysokości czynszu określonego w projekcie umowy za okres od czerwca do grudnia 2014 r. w łącznej kwocie 164.941 zł

W dniu 31 maja 2016 r. pozwana wystąpiła do Sądu Rejonowego w Gdyni przeciwko powodowi z wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej co do zapłaty kwoty 185.445,90 zł z tytułu zaległego czynszu najmu dotyczącego nieruchomości przy ul. (...) i wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przy ul. (...). Na posiedzeniu Sądu w dniu 12 sierpnia 2016 r. nie doszło do zawarcia ugody.

Pismem z dnia 26 czerwca 2014 r. pozwana zgłosiła do masy upadłości swoje wierzytelności:

- zabezpieczone umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, w stosunku do których nie dokonała potrącenia – w kwocie 854.949,34 zł,

- zabezpieczone umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, w stosunku do których dokonała potrącenia – w kwocie 824.329,29 zł,

- korzystające z zabezpieczenia, w stosunku do których dokonała potrącenia – w kwocie 1.1057.080,89 zł,

- związane z zawartymi umowami najmu powierzchni, w stosunku do których nie dokonała potrącenia – w kwocie 409.741,67 zł,

- związane z przejściem części pracowników upadłego – w kwocie 291.452,47 zł,

- związane z budową kadłuba sejnery B690 – w kwocie 6.695.389,86 zł, w tym kwotę 257.726 zł z tytułu niedoboru blachy,

- zgłaszane na wypadek uznania bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnej zakupu materiału lub łoża stalowego – w kwocie 1.559.980,83 zł.

Pismem z dnia 13 maja 2015 r. pozwana złożyła kolejne oświadczenie o potrąceniu swoich wierzytelności na kwotę 3.760.256 zł.

Pozwana pismem z dnia 23 września 2015 r. złożyła sprzeciw wobec listy wierzytelności w zakresie odmowy uznania wierzytelności w kwocie 8.233.624,28 zł.

Powód pismem z dnia 17 października 2016 r. wystosował do pozwanej wezwanie do zapłaty kwoty 1.596.962,50 zł w terminie 7 dni, jednak nie później niż do dnia 24 października 2016 r. Wezwanie to nie przyniosło oczekiwanego przez powoda skutku.

Pismem z dnia 5 czerwca 2017 r. pozwana złożyła kolejne oświadczenie o potrąceniu swoich wierzytelności m.in. z tytułu należności za czynsz najmu powierzchni przy ul. (...) w G. na kwotę 20.504,90 zł oraz należności z bezumowne korzystanie z powierzchni przy ul. (...) w G. na kwotę 164.491 zł.

Powód pismem z dnia 21 listopada 2017 r. wystosował do pozwanej oświadczenie o potrąceniu swoich wierzytelności z tytułu korzystania przez pozwaną z samochodów, pobrania narzędzi oraz zakupu płaskowników na kwotę 64.748,86 zł z wierzytelnością pozwanej wobec powoda z tytułu najmu i bezumownego użytkowania powierzchni w kwocie 64.748,86 zł.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy dał co do zasady wiarę zeznaniom świadków S. F., W. S., P. K., A. W., W. W., A. B. oraz P. D. uznając je za logiczne i konsekwentne, jednakże świadkowie ci nie pamiętali już wielu okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom świadka A. W., iż upadły przekazał pozwanemu zbyt małą ilość blach w stosunku do ilości wskazanych w fakturach VAT. Blacha była przekazywana pozwanemu w listopadzie 2013 r. na podstawie zestawienia i dokumentów WZ, które nie były przez pozwaną kwestionowane. Blacha cały czas znajdowała się na terenie pozwanej, gdyż (...) sp. z o.o. tereny te od pozwanej wynajmowała i na nich realizowała zlecone przez pozwaną prace. Pierwsze zastrzeżenia do ilości blachy pozwana zgłosiła w lutym 2014 r. Przedstawiciel upadłego w piśmie z dnia 20 lutego 2014 r. odniósł się do tych zastrzeżeń nie uznając ich zasadności. Pozwana od listopada 2013 r. sprawowała więc pieczę nad zakupioną blachą. To, że w lutym 2014 r. pozwana stwierdziła braki blachy nie oznacza samo w sobie, iż to upadły w listopadzie 2013 r. przekazał pozwanej zbyt mało tego surowca.

Powód wywodził swoje roszczenie z dyspozycji art. 128 ust. 2 oraz 134 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze (dalej: p.u.i.n.) w brzmieniu obowiązującym na dzień złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z dnia 5 grudnia 2013 r. Stosownie do treści art. 128 ust. 1 u.p.i.n. czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Zgodnie z ust. 2 przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązanymi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób. Art. 134 ust. 1 p.u.i.n. stanowi zaś, że jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu.

Nie budził wątpliwości Sądu fakt, iż pozwana była jedynym współnikiem upadłego (...) sp. z o.o. w G.. Tym samym spełniona została przesłanka zastosowania art. 128 ust. 2 p.u.i.n. Bez znaczenia była okoliczność, czy pozwana wiedziała, że sytuacja finansowa (...) Sp. z o.o. uzasadniała złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz że świadczenie pozwanej polegające na zapłacie za zakupione materiały odpowiadało ich faktycznej wartości. Wyłączną przesłanką zastosowania art. 128 ust. 2 p.u.i.n. jest fakt pozostawiania stron czynności prawnej we wzajemnej relacji określonej w tym przepisie. Jednakże świadkowie W. S., W. W. i A. B. potwierdzili, że na przełomie listopada i grudnia 2013 r. było już wiadome, że sytuacja finansowa (...) spółki z o.o. jest zła i należy złożyć wniosek o ogłoszenie jej upadłości. Potwierdza to również treść protokołu z posiedzenia Rady Nadzorczej z dnia 29 października 2013 r.

Sankcja bezskuteczności czynności prawnej nie jest uzależniona od tego czy upadły w zamian uzyskał zapłatę bądź czy kontrahent upadłego spełnił inne świadczenie wzajemne. W konsekwencji czynności prawnej prowadzi do powstania roszczenia upadłego przewidzianego w art. 134 ust. 1 p.u.n. o wydanie utraconego majątku w naturze bądź jego równowartości. Roszczenie to uzasadnione jest tylko wówczas gdy wskutek dokonanej bezskutecznej czynności nastąpiło przesunięcie majątkowe, wskutek którego majątek upadłego nie jest taki sam jak przed dokonaniem bezskutecznej czynności.

W rozpoznawanej sprawie powyższe przesłanki wystąpiły. Wskutek zawartych umów sprzedaży materiałów w postaciach, łoża i in. oczywiście doszło do przesunięcia majątkowego w majątku upadłego polegającego na przeniesieniu tych przedmiotów z majątku upadłego do majątku pozwanej. Wskutek tej czynności majątek upadłego nie jest "taki sam" jak przed dokonaniem bezskutecznej czynności, gdyż upadły wyzbył się samochodów.

Natomiast kwestia uzyskania przez upadłego ekwiwalentu w postaci zapłaty ceny nie ma wpływu na ocenę zawartych pomiędzy stronami umów jako bezskutecznych i ocenę skuteczności roszczenia powoda o wydanie przedmiotu tych umów w naturze lub ich równowartości.

Pozwana wywodziła, iż czynności prawne, o których mowa w pozwie, wynikały z łączących pozwaną z (...) sp. z o.o. umów o dzieło nr (...) z dnia 27 stycznia 2013 r. oraz nr (...) z dnia 30 stycznia 2013 r., a więc dokonanych przez upadłego w czasie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Jednak w ocenie Sądu pierwszej instancji powyższe stanowisko nie zasługiwało na uwzględnienie. Zdaniem tego Sądu, opisane w pozwie czynności były to niezależne umowy sprzedaży na rzecz pozwanej nadwyżki materiałów, które mogły być wykorzystane do budowy jednostki sejner B690, której to budowy (...) sp. z o.o. nie była już w stanie dokończyć. Transakcje zostały zrealizowane w czasie, kiedy sytuacja finansowa K. N. była już bardzo zła i wiadomym było, że spółka ta nie będzie w stanie wykonać do końca umów o dzieło nr (...) z dnia 27 stycznia 2013 r. oraz nr (...) z dnia 30 stycznia 2013 r., skoro niedługo potem, w dniu 5 grudnia 2013 r. został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości tej spółki. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wykazał, iż umowy sprzedaży materiałów stanowiły bezpośrednie wykonanie wskazanych umów o dzieło, skoro na mocy umowy nr (...), upadły przyjął do wykonania budowę kadłuba jednostki sejner B690 zobowiązując się do zbudowania kadłuba jednostki na terenie zamawiającego – pozwanego, w tym do dostarczenia materiałów technologicznych i spawalniczych niezbędnych do budowy kadłuba. Pozwana zaś zobowiązała się do zabezpieczenia pociętych i pogiętych blach i profili stalowych pokrytych farbą czasowej ochrony, niezbędnych do budowy kadłuba, na własny koszt i ryzyko. Na mocy umowy o dzieło (...) z dnia 30 stycznia 2013 r. pozwana zleciła (...) Sp. z o.o. w G. wykonanie obróbki 985.446 kg blach i profili z materiałem. Prace miały dotyczyć zlecenia zamawiającego nr (...). Tym samym sprzedaż materiałów przez upadłego pozwanej, mimo iż dokonana w czasie gdy obowiązywały obie umowy o dzieło, stanowiła odrębne i niezależne od nich umowy sprzedaży zawarte na skutek nieprzewidzianych okoliczności związanych z powstaniem po stronie upadłego nadwyżki tych materiałów i braku możliwości kontynuowania przez niego realizacji umów o dzieło.

Nawet gdyby uznać, że przedmiotowe czynności zostały dokonane w wykonaniu wskazanych umów o dzieło, to i tak decydujące znaczenie miała data ich zawarcia i dokonania przesunięcia z majątku upadłego do majątku pozwanej.

Pozwana broniła się przed obowiązkiem zapłaty podnosząc zarzut potrącenia i wskazując, iż pismem z dnia 26 czerwca 2014 r. złożyła oświadczenie o potrąceniu oraz zgłosiła do masy upadłości (...) sp. z o.o. następujące wierzytelności:

- zabezpieczone umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, w stosunku do których nie dokonał potrącenia – w kwocie 854.949,34 zł,
- zabezpieczone umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, w stosunku do których dokonał potrącenia – w kwocie 824.329,29 zł,
- korzystające z zabezpieczenia, w stosunku do których dokonał potrącenia – w kwocie 1.1057.080,89 zł,
- związane z zawartymi umowami najmu powierzchni, w stosunku do których nie dokonał potrącenia – w kwocie 409.741,67 zł,
- związane z przejściem części pracowników upadłego – w kwocie 291.452,47 zł,
- związane z budową kadłuba sejner B690 – w kwocie 6.695.389,86 zł, w tym kwota 257.726 zł z tytułu niedoboru blachy,
- zgłaszane na wypadek uznania bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnej zakupu materiału lub łoża stalowego – w kwocie 1.559.980,83 zł.

W toku postępowania na wypadek uwzględnienia powództwa pozwana zgłosiła do potrącenia dochodzoną przez powoda należność w kwocie 1.535.600,55 zł z wierzytelnością pozwanej w kwocie 1.339.251,20 zł wynikającą z obowiązku zwrotu pozwanej świadczenia wzajemnego na podstawie art. 134 ust. 2 p.u.i.n., a także z wierzytelnością uznaną przez Syndyka na liście wierzytelności w kwocie 1.899.313,24 zł oraz wierzytelnością służącą pozwanej w stosunku do powoda z tytułu nieuregulowanego czynszu najmu za użytkowanie nieruchomości położonej w G. przy

ul. (...)) w kwocie 20.504,90 zł oraz z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez Syndyka z nieruchomości pozwanej położonej w G. przy ul. (...) w kwocie 164.941 zł – łącznie w kwocie 185.445,90 zł.

Możliwość i zasady potrącania wierzytelności w toku postępowania upadłościowego regulują art. 93 – 96 p.u.i.n.

Art. 93 ust. 1 stanowi, iż potrącenie wierzytelności upadłego z wierzytelnością wierzyciela jest dopuszczalne, jeżeli obie wierzytelności istniały w dniu ogłoszenia upadłości, chociażby termin wymagalności jednej z nich jeszcze nie nastąpił. Zgodnie z art. 95 potrącenie nie jest dopuszczalne, jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem upadłego po dniu ogłoszenia upadłości. Zgodnie zaś z art. 96 wierzyciel, który chce skorzystać z prawa potrącenia, składa o tym oświadczenie nie później niż przy zgłoszeniu wierzytelności.

Jednakże w wyniku oświadczenia wierzyciela o potrąceniu nie następuje automatycznie umorzenie wierzytelności. Skutek taki uzależniony jest bowiem od zgłoszenia wierzytelności wierzyciela w postępowaniu upadłościowym (wyrok SA w Poznaniu, z dnia 28 września 1995 r., I ACr 246/95, Legalis, wyrok SN z dnia 26 sierpnia 1952 r., C 1597/51, Legalis).

Warunkiem dopuszczalności potrącenia wynikającego z art. 93 p.u.i.n. jest to, aby obydwie wierzytelności istniały najpóźniej w dniu ogłoszenia upadłości. Przy czym wierzytelność potrącającego wierzyciela musi być wymagalna, natomiast nie musi być wymagalna wierzytelność upadłego dłużnika. W pierwszej kolejności należało zatem ustalić, kiedy powstała wierzytelność o zapłatę kwoty dochodzonej pozwem.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 26 października 2011 r. w sprawie I CSK 731/10 dopiero ogłoszenie upadłości stanowi zdarzenie powodujące powstanie przysługującego syndykowi masy upadłości na podstawie art. 134 ust. 1 p.u.i.n. roszczenia o zwrot tego, co w wyniku bezskutecznej względnie czynności prawnej ubyło z majątku upadłego lub do tego majątku nie weszło. Wierzytelność o zwrot równowartości sprzedanych pozwanej materiałów powstała zatem z dniem 8 maja 2013 r., a stała się wymagalna na podstawie art. 455 k.c. dopiero po wezwaniu pozwanej do wydania przedmiotu sprzedaży, ewentualnie zapłaty równowartości przedmiotu tej umowy.

Pozwana twierdziła, że służy jej wobec powoda wierzytelność w kwocie 1.339.251,20 zł wynikająca z obowiązku zwrotu pozwanej świadczenia wzajemnego na podstawie art. 134 ust. 2 p.u.i.n. Przepis ten stanowi, iż w przypadkach, o których mowa w ust. 1, świadczenie wzajemne osoby trzeciej zwraca się tej osobie, jeżeli znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa upadłości jest nim wzbogacona. Jeżeli świadczenie nie podlega zwrotowi, osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. W przypadku, gdy przedmiotem świadczenia wzajemnego osoby trzeciej na rzecz upadłego były pieniądze nieodzowne jest stwierdzenie, czy środki te nie zostały rozdysponowane, a więc z jakichkolwiek względów nie pozostawałyby w masie upadłości, albo wydzielenie ich okazałoby się praktycznie niemożliwe.

Pozwana nie wykazała aby uiszczona przez nią w dniu 7 listopada 2013 r. kwota 1.339.251,20 zł znajdowała się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku. Syndyk J. B. słuchany w charakterze strony zeznał, iż w momencie gdy obejmował w zarząd majątek upadłego nie odnalazł w nim wskazanej kwoty. Zaprzeczył również, aby masa upadłości w jakikolwiek sposób wzbogaciła się tą kwotą. Nie oznacza to jednak, że pozwana jako kontrahent upadłego utraciła prawo do dochodzenia zwrotu zapłaconej ceny. Jednakże może tego skutecznie dochodzić wyłącznie w postępowaniu upadłościowym - art. 134 § 2 p.u.i.n.

Wierzytelność pozwanej o zapłatę kwoty 1.339.251,20 zł powstanie dopiero w momencie, kiedy Sąd prawomocnie potwierdzi bezskuteczność wskazanych w pozwie czynności prawnych – umów sprzedaży zawartych przez upadłego i pozwaną oraz stwierdzi obowiązek zapłaty przez pozwaną na rzecz masy upadłości dochodzonej kwoty. W ocenie Sądu Okręgowego na obecnym etapie postępowania wierzytelność pozwanej o zwrot świadczenia wzajemnego jeszcze nie powstała i nie stała się wymagalna, a zatem nie mogła być przedmiotem potrącenia. W przypadku wierzytelności, które powstały po ogłoszeniu upadłości stosuj się przepisy art. 498-505 k.c. (por. wyrok SN z dnia 20.02.1997 r., I CKN 3/97, OSN 1997/8/109).

Z powyższych względów Sąd uznał, że podniesiony przez pozwaną zarzut potrącenia wierzytelności, którą wywodził z dyspozycji z art. 134 ust. 2 p.u.i.n. nie zasługiwał w okoliczności niniejszej sprawy na uwzględnienie i pominął wniosek dowodowy pozwanej o zobowiązanie powoda do przedstawienia historii rachunku bankowego na okoliczność odrębności wpłaconej przez pozwaną kwoty 1.339.251,20 zł od innego majątku upadłego, jako pozostającego bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Również podniesiony przez pozwaną zarzut potrącenia z wierzytelnością powoda wierzytelności pozwanej uznanej przez syndyka na liście wierzytelności w kwocie 1.899.313,24 zł nie zasługiwał na uwzględnienie. Wierzytelność pozwanej w kwocie 1.899.313,24 zł powstała bowiem przed ogłoszeniem upadłości, a zatem nie może być skutecznie potrącona z wierzytelnością powoda dochodzona pozwem w niniejszej sprawie, która powstała dopiero z dniem z dniem ogłoszenia upadłości, a stała się wymagalna już po tej dacie. Art. 95 p.u.i.n. wyraźnie stanowi bowiem, że potrącenie nie jest dopuszczalne, jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem upadłego po dniu ogłoszenia upadłości. W konsekwencji syndyk musi umieścić na liście wierzytelności całą kwotę zgłoszona przez wierzyciela, zaś dług wierzyciela podlega dochodzeniu przez syndyka na zasadach ogólnych.

Intencją przepisu art. 134 p.u.i.n jest odzyskanie do masy świadczeń upadłego dokonanych z określonym kręgiem podmiotów, w określonym czasie. Ma to zapobiec negatywnemu wpływowi niektórych działań upadłego na możliwość zaspokojenia jego wierzycieli. Wierzytelność upadłego powstała na skutek stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnej wchodzi do masy upadłości i tym samym ją powiększa. Natomiast wierzytelność osoby trzeciej podlega zaspokojeniu na równi z pozostałymi wierzycielami upadłego w postępowaniu upadłościowym. Dopuszczenie potrącenia w tej sytuacji doprowadziłoby do uprzywilejowania tej osoby trzeciej jako wierzyciela upadłego i zaspokojenia go poza podziałem funduszu, co konsekwentnie eliminowałoby skutki bezskuteczności czynności prawnej określone w art. 134 ust. 2 p.u.i.n. (wyrok SA w Katowicach z dnia 7.12.2012 r., V Aca 560/12, Legalis 1842621, wyrok SN z dnia 16.04.2010 r., IV CSK 424/09, LEX nr 602729).

Sąd pierwszej instancji uznał natomiast za skuteczne oświadczenie pozwanej o potrąceniu z wierzytelnością powoda dochodzoną pozwem wierzytelności służącej pozwanej w stosunku do powoda z tytułu nieuregulowanego czynszu najmu za użytkowanie nieruchomości położonej w G. przy ul. (...) w kwocie 20.504,90 zł mającej swoje źródło w art. 659 k.c. oraz z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez syndyka z nieruchomości pozwanej położonej w G. przy ul. (...) w kwocie 164.941 zł wynikającej z dyspozycji art. 225 k.c. – łącznie w kwocie 185.445,90 zł.

Wierzytelności dotyczące najmu powierzchni przy ul. (...) zostały potwierdzone załączoną do odpowiedzi na pozew umową najmu z dnia 19 maja 2014 r. nr (...) oraz wystawionymi przez pozwaną fakturami VAT. Wierzytelności dotyczące bezumownego korzystania z powierzchni przy ul. (...) zostały potwierdzone projektem umowy najmu z dnia 19 maja 2014 r. nr (...) oraz wystawionymi fakturami VAT i rozliczeniami świadczenia bezumownego za okres od czerwca 2014 r. do grudnia 2014 r. Te wierzytelności zostały objęte oświadczeniem pozwanej o potrąceniu z dnia 11 stycznia 2017 r. zawartym w odpowiedzi na pozew z dnia 11 stycznia 2017 r., a następnie oświadczeniem o potrąceniu z dnia 5 czerwca 2017 r.

Wierzytelności pozwanej z tytułu czynszu najmu za powierzchnię przy ul. (...) oraz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przy ul. (...) powstały i stały się wymagalne już po ogłoszeniu upadłości, a zatem mogły być przedmiotem potrącenia z wierzytelnością powoda dochodzoną pozwem na podstawie art. 498-505 k.c.

Z tych względów Sąd a quo uznał, że oświadczenie o potrąceniu tych wierzytelności zawarte w odpowiedzi na pozew było w pełni skuteczne i doprowadziło do umorzenia do wysokości wierzytelności niższej przysługującej pozwanej w kwocie 185.445,90 zł. Dlatego też za bezskuteczne i bezprzedmiotowe uznać należało kolejne oświadczenia o potrąceniu dotyczące tych wierzytelności pozwanej złożone przez pozwaną w dniu 5 czerwca 2017 r. oraz przez powoda w dniu 27 listopada 2017 r.

Odnosząc się do zarzutu pozwanej, iż blacha sprzedana jej przez upadłego na podstawie faktur VAT nr (...), nie została przekazana w deklarowanych ilościach, Sąd Okręgowy wskazał, że pozwana przyjęła blachę bez zastrzeżeń

na podstawie załączonych do pozwu dokumentów WZ oraz zestawienia stanu blach na hali K. N. . Przedstawiciele pozwanej odbierając blachę od upadłego nie kwestionowali jej ilości, dopiero w nocy obciążeniowej z dnia 12 lutego 2014 r. przedstawiciel pozwanej wskazał na istnienie niedoboru blachy na kwotę 257.726 zł. Jeżeli uznać, że wystąpił faktycznie niedobór blachy w momencie jej zakupu przez pozwaną, a nie w późniejszym terminie, to ewentualne wierzytelności pozwanej z tego tytułu powstały i stały się wymagalne w lutym 2014 r., a więc przed ogłoszeniem upadłości (...) Sp. z o.o. Wierzytelność pozwanej na kwotę 257.726 zł została objęta zgłoszeniem wierzytelności do masy upadłości z dnia 26 czerwca 2014 r. Tym samym wierzytelność ta jako powstała przed ogłoszeniem upadłości nie mogła zostać potrącona z wierzytelnością powoda dochodzoną w niniejszej sprawie, która powstała i stała się wymagalna już po ogłoszeniu upadłości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na mocy art. 128 ust. 2 w związku z art. 134 ust.1 p.u.i.n. w zw. z art. 498 k.c., orzekł jak w sentencji.

Orzekając o odsetkach ustawowych za opóźnienie na podstawie art. 481 k.c., Sąd doszedł do przekonania, że roszczenie syndyka oparte na dyspozycji art. 134 ust. 1 p.u.i.n. jest roszczeniem bezterminowym. Wymagalność roszczeń wynikających ze zobowiązań bezterminowych, należy określać przy uwzględnieniu art. 455 k.c. Powód wezwał pozwaną do zapłaty dochodzonej pozwem kwoty pismem z dnia 17 października 2016 r. zakreślając termin 7 dni na spełnienie tego świadczenia, jednak nie później niż do dnia 24 października 2016 r.

W punkcie trzecim wyroku Sąd orzekł o kosztach postępowania zgodnie z zasadą stosunkowego rozdziału kosztów na podstawie art. 108 k.p.c. w związku z art. 100 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach postępowania zarzucając mu:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego:

a) poprzez błędne uznanie, że tytułem zakupu blach w dniu 6 listopada 2013 r. pozwana uiściła kwotę 139.251,20 zł w sytuacji, gdy uiszczona została kwota 1.339.251,20 zł ;

b) poprzez błędne uznanie, że bezpośrednio po zakupie blach od spółki (...) w dniu 6 listopada 2013 r. pozwana od razu składowała je we własnym magazynie oraz że przejmując fizycznie blachy nie kwestionowała ich ilości , lecz uczyniła to dopiero w nocy obciążeniowej z dnia 12 lutego 2014 r., w sytuacji, gdy blachy bezpośrednio po zakupie zostały w magazynie spółki (...), a pozwana dokonała ich weryfikacji w momencie ich przejęcia, to jest przeniesienia ich z magazynu spółki (...) do własnego magazynu w dniu 3 grudnia 2013 r. i sporządzając w tym dniu spis z natury ;

2. naruszenie następujących przepisów:

a) art. 227 k.p.c. i art. 217 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie wniosku dowodowego pozwanej o zobowiązanie syndyka do przedłożenia historii rachunku (...) spółki (...) w sytuacji, gdy dowód ten był niezbędny do uwzględnienia zarzutu potrącenia wierzytelności pozwanej w kwocie 1.339.251,20 zł z tytułu zwrotu świadczenia wzajemnego na podstawie art. 134ust. 2 p.u.i.n. ;

a) art./ 233 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego i przyjęcie, że transakcjami z dnia 6 listopada 2013 r. pozwana nabyła blachy o wartości 1.339.251,20 zł, w sytuacji, gdy pozwanej została przekazana mniejsza ilość blach (o 92.540 kg) zgodnie ze spisem z natury z dnia 3 grudnia 2013 r. i notą obciążeniową z dnia 12 lutego 2014 r. na kwotę 257.726 zł ;

b) art. 233 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego i uznanie, że nabycie materiałów od spółki (...) nie stanowiło bezpośredniego wykonania umowy nr (...) z dnia 30 stycznia 2013 r. i umowy nr (...))13 z dnia 27 stycznia 2013 r., lecz stanowiły odrębne umowy sprzedaży niezwiązane ze wskazanymi umowami ;

c) art. 128 ust. 1 i 2 i art. 134 ust. 1 p.u.i.n. w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r. poprzez błędne przyjęcie, że powodowi tytułem transakcji z dnia 6 listopada 2013 r. należy się ewentualnie kwota 1.339.251,20 zł - w sytuacji, gdy pozwanej przekazano mniejsza ilość blach i zasadne jest obniżenie wartości transakcji o kwotę 257.726 zł zgodnie z notą obciążeniową z dnia 12 lutego 2014 r. ;

d) art. 128 ust. 1 i 2 i art. 134 ust. 1 p.u.i.n. w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r. poprzez błędne przyjęcie, że doszło do zawarcia umów sprzedaży w okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości – w sytuacji, gdy dokonane transakcje stanowiły jedynie wykonanie wcześniej zawartych umów nr (...)13, i to data tych właśnie umów powinna być brana pod uwagę;

e) art. 93 ust. 1 w związku z art. 134 ust. 2 p.u.i.n. w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r. poprzez błędne przyjęcie, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut potrącenia dotyczący roszczenia pozwanej o zapłatę kwoty 1.339.251,20 zł wynikającego z przysługującego pozwanej obowiązku zwrotu świadczenia wzajemnego na podstawie art. 13 ust. 2 p.u.i.n. z uwagi na brak istnienia i brak wymagalności roszczenia - w sytuacji, gdy wierzytelność pozwanej stanie się wymagalna na skutek wydania ewentualnego wyroku potwierdzającego bezskuteczność czynności opisanych w pozwie;

f) art. 93 ust. 1 i art. 95 p.u.i.n. w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r. poprzez błędne przyjęcie, że nie zasługuje na uwzględnienie potrącenie z roszczeniem powoda roszczenie pozwanej przedstawione w zgłoszeniu wierzytelności w postępowaniu upadłościowym w kwocie 1.899.313,24 zł i uznane przez syndyka masy upadłości z uwagi na przyjęcie, że pozwana stała się dłużnikiem upadłej spółki po dniu ogłoszenia upadłości spółki (...) – w sytuacji gdy pozwana w dniu ogłoszenia upadłości była dłużnikiem upadłej spółki i spełnione są przesłanki potrącenia.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji na koszt skarżącego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, co w takim wypadku nie wymaga ich ponownego przytaczania. Tym samym za chybiony uznaje zarzut apelacji dotyczący błędu w tych ustaleniach –poza kwestią dotyczącą kwoty, na jaką łącznie opiewają faktury VAT nr (...) /fvs i (...). Istotnie - zsumowanie kwot widniejących na tych fakturach daje łącznie 1.339.251,20 zł, a nie – jak wskazał w uzasadnieniu Sąd Okręgowy - 339.251,20 zł, jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego stanowi to omyłkę pisarską. Należy bowiem mieć na uwadze, że w tej części uzasadnienia (strona czwarta) Sąd pierwszej instancji przywołał jako dowody właśnie wspomniane faktury znajdujące się na kartach 11 i 12 akt sprawy, oraz wskazał, na jaką kwotę każda z nich opiewała . Skoro zatem Sąd orzekający prawidłowo podał kwoty częściowe składające się na cenę zapłaconą na poczet dwóch powyższych faktur, to omyłka w treści uzasadnienia polegająca na pominięciu cyfry „1” przy podawaniu łącznej sumy zapłaconej za kupiony towar nie ma wpływa na poprawność ustaleń Sądu a quo oraz poprawność jego wyводу prawnego, o czym będzie mowa jeszcze w dalszej części rozważań.

Sąd Apelacyjny nie podziela również stanowiska skarżącej o błędnych ustaleniach faktycznych co do miejsca składowania blachy nabytej od upadłego oraz kwestionowania przez pozwanego jej ilości. Sąd Okręgowy bowiem wyraźnie wskazał, na jakich dowodach oparł powyższe ustalenie odnosząc się do dokumentu „stan blach” z karty 13, faktur VAT nr (...) /fvs i (...) na kartach 12 i 13 oraz faktury VAT nr (...) (karta 16) i dokumentów WZ z kart 18-32 oraz wyjaśnił, z jakich przyczyn odmówił wiarygodności zeznaniom świadka A. W. w tym zakresie i wskazując na fakt zgłoszenia przez pozwaną zastrzeżeń co do ilości otrzymanej blachy dopiero w lutym 2014 r.

Skarżący negując takie stanowisko Sądu Okręgowego kwestionuje również dokonaną przez ten Sąd ocenę dowodów poprzez podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. powołując jako kontrdowód spis z natury datowany na dzień 3 grudnia 2013 r.

Spis ten został jednak sporządzony w zasadniczej mierze z udziałem tylko pozwanego i firmy transportowej, a syndyk podczas przesłuchania w charakterze strony negował uprawnienie M. B. do występowania w imieniu upadłego, tym bardziej że od lutego 2014 r. podjął on zatrudnienie w pozwanej spółce (k. 511), co nie pozwala uznać tego spisu za rzetelne źródło obrazujące faktyczną ilość przekazanej blachy, tym bardziej, że strona powodowa złożyła dokumenty WZ obrazujące sukcesywne odbieranie blachy przez pracowników pozwanego. Zauważyć należy, że część blach była odbierana przez pracowników pozwanego jeszcze w listopadzie 2013 r. (np. WZ 34 z dnia 6 listopada – k. 18, WZ 39 z dnia 23 listopada – k. 19, WZ 37 z dnia 18 listopada - k. 24), a spis pochodzi z dnia 3 g grudnia 2013 r. , zatem oczywistym jest, że spis z dnia 3 grudnia 2013 r. nie mógł obejmować materiałów wydanych przed tą datą.

Skarżący nie zaoferował również dowodu, że pismo pozwanej z dnia 24 grudnia 2013 r. (k. 412) informujące o niedoborze blachy dotarło do upadłego jeszcze w grudniu; jedynym dokumentem w tej kwestii, z którym upadły mógł się zapoznać, była - zgodnie z prawidłowymi ustaleniami Sądu Okręgowego - nota obciążeniowa z dnia 12 lutego 2014 r. (k. 496 i 497).

W konsekwencji dokonanej przez Sąd pierwszej instancji ocenie materiału dowodowego co do ilości przekazanych pozwanej blach nie można postawić zarzutu dowolności i sprzeczności z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Przypomnieć przy tym trzeba, że zgodnie ustalonym stanowiskiem judykatury, jeżeli z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2005 r. sygn. IV CK 387/04, Lex nr 177263 oraz z dnia 27 września 2002 r. sygn. II CKN 817/00, Lex nr 56906).

Zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. nie mógł odnieść zamierzonego przez skarżącą skutku także w odniesieniu do tego stanowiska Sądu a quo wyrażonego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym umowy sprzedaży materiałów zawarte przez upadłego z pozwanym w okresie od 6 do 30 listopada 2013 r. były umowami niezależnymi od umów o dzieło zawartych przez te podmioty w dniach 27 i 30 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy przedstawił logiczny wywód, wskazując na szereg okoliczności, które do takiej konkluzji doprowadziły, a należy mieć na uwadze, że tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów mogłaby być skutecznie podważona (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2005 r. sygn. IV CK 387/04, Lex nr 177263 oraz z dnia 27 września 2002 r. sygn. II CKN 817/00, Lex nr 56906).

Tymczasem skarżąca kwestionując stanowisko Sądu Okręgowego poprzestaje na forsowaniu własnej interpretacji zdarzeń, natomiast nie zdołała wykazać, na czym konkretnie polegało uchybienie przez ten Sąd zasadom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego przy ocenie poszczególnych dowodów.

W konsekwencji skarżąca podnosząc zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. nie zdołała podważyć trafnych ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji.

Chybiony jest również zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. i art. 217 § 1 k.p.c., którego skarżąca upatruje w pominięciu przez Sąd a quo wniosku dowodowego o zobowiązanie powoda do przedłożenia historii rachunku (...) spółki (...), co zdaniem jej miało znaczenie przy ocenie zarzutu potrącenia wierzytelności pozwanej w kwocie 1.339.251,20 zł, a wynikającej z art. 134 ust. 2 u.p.i n.

Otóż zgodzić się należy z Sądem Okręgowym, że roszczenie pozwanej wynikające z powołanego przepisu na dzień orzekania przez ten Sąd było przedwcześnie, na tę bowiem datę nie orzeczono jeszcze prawomocnie o obowiązku

zapłaty przez syndyka na rzecz kontrahenta upadłego. Nawet gdyby przyjąć, w ślad za argumentacją przedstawioną w uzasadnieniu apelacji, że wierzytelność ta zaktualizuje się z chwilą wydania wyroku przez Sąd drugiej instancji, to będzie to wierzytelność wobec syndyka, która powstała po dniu ogłoszenia upadłości. Do takich zaś wierzytelności należy stosować przepisy art. 498 k.c.- art. 505 k.c. Nadto przesłanką uwzględnienia roszczenia z art. 134 ust. 2 u.p.i.n. jest, aby świadczenie wzajemne, do zwrotu którego syndyk jest zobowiązany, znajdowało się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa upadłości jest nim wzbogacona; tymczasem z przesłuchania syndyka wynikało, że takich kwot nie stwierdził w majątku upadłego, (k. 513), nadto powód zaprzeczył aby kiedykolwiek posiadał rachunek bankowy o numerze wskazanym w odpowiedzi na pozew (k.207).

Dalej należy stwierdzić, że niezasadne są również podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego. I tak - co do uchybienia art. 128 ust. 1 i 2 u.p.i.n. Sąd Odwoławczy wskazuje, że konkluzja Sądu Okręgowego kwalifikująca umowy sprzedaży zawarte w listopadzie 2013 r. jako odrębne czynności prawne, dokonane w okresie sześciu miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...) i nie stanowiące wykonania uprzednio zawartych umów o wybudowanie kadłuba, uwzględnia wszystkie okoliczności niniejszej sprawy i ma oparcie w bogatym orzecznictwie zapadłym na tle dotyczącym art. 128 u.p.i.n. Warto w tym miejscu przywołać chociażby wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r. (II CSK 276/13, LEX nr 1430266), z dnia 16 kwietnia 2010 r., (IV CSK 424/09, LEX nr 602729), z których wynika, że przesłanką uznania czynności prawnej za bezskuteczną do masy upadłości na podstawie art. 128 ust. 1 u.p.i.n. nie jest spowodowanie - w wyniku jej dokonania- uszczuplenia majątku spółki, a sankcja bezskuteczności nie zależy od tego, czy upadły w zamian uzyskał zapłatę bądź spełnił inne świadczenie wzajemne.

Niewątpliwie pomiędzy datami kwestionowanych czynności prawnych a datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości zachodzi bardzo bliski związek czasowy, wypełniający przesłankę z art. 128 ust. 1 u.p.i.n. Akcentowana przez skarżącego okoliczność, że umowy te były zawarte celem wykonania wcześniejszego kontraktu, zawartego w styczniu 2013 r., prawidłowo zostało ocenione przez Sąd pierwszej instancji, jako nie mająca znaczenia na tle przywołanego przepisu.

Również kwestia braku wiedzy pozwanej w dacie zawierania spornych umów o złej sytuacji finansowej spółki (...) nie ma znaczenia w świetle art. 128 ust. 1 u.p.i.n. , a na marginesie należy zauważyć, że wbrew stanowisku skarżącej okoliczność ta ujawniła się nie w listopadzie 2013 r., lecz wcześniej. Mianowicie już w protokole z posiedzenia Rady Nadzorczej z dnia 29 października 2013 r. zawarto negatywną ocenę wyników ekonomicznych spółki na dzień 30 września 2013 r., wskazano na możliwe zagrożenie jej wypłacalności oraz na trudności w realizacji kontaktu na budowę S.. (k. 401 - 404).

Podkreślić również trzeba, że nawet gdyby zgodnie z twierdzeniami pozwanej sporne czynności stanowiły wykonanie kontaktu ze stycznia 2013 r., to dla jego realizacji konieczne było zawarcie nowych umów, i tak właśnie stało się w rozpoznawanej sprawie. Skoro zaś umowy te zostały zawarte w okresie sześciu miesięcy poprzedzających złożenie wniosku ogłoszenie upadłości spółki (...), to już tylko ta okoliczność była wystarczająca dla uznania roszczenia powoda za usprawiedliwione co do zasady.

Kwestia spełnienia świadczenia przez upadłego w wykonaniu wcześniejszego zobowiązania była przy tym przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego (por. wyroki 7 kwietnia 2005 r. II CK 592/04, OSP 2006/3/36, 24 maja 2012 r. II CSK 546/11, OSNC 2013/2/24), który przyjął, że spełnienie świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania należy uznać za czynność prawną w rozumieniu także art. 128 p.u.n.(wyrok z dnia 14 listopada 2013 r., IV CSK 157/13, LEX nr 1409531), podkreślając, że jeżeli spełnione przez przyszłego upadłego świadczenie odpowiada treści jego zobowiązania, następuje zmniejszenie stanu pasywnego przyszłej masy upadłości do wysokości odpowiadającej wysokości spełnionego świadczenia oraz powiększenie majątku wierzyciela o kwotę, o którą był uprzednio uszczuplony. Zdaniem Sądu Najwyższego, taka wykładnia art. 128 p.u.n. uwzględnia cel i sens tego przepisu, gdyż przewiduje on sytuację wyjątkową, gdy chodzi o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w celu wyprowadzenia majątku przyszłego upadłego do powiązanych z nim majątkowo lub osobowo innych podmiotów, kosztem pozostałych wierzycieli. Dla przyszłej masy upadłości i jej wierzycieli wybiórcza spłata, w okresie

ochronnym, na rzecz osób bliskich lub powiązanych kapitałowo, wcześniej powstałych zobowiązań pieniężnych, mogłyby mieć znacznie dotkliwsze skutki niż zawarcie w tym czasie z trzecimi osobami odpłatnych umów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powyższe rozważania Sądu Najwyższego, akcentujące ochronną funkcję przepisu art. 128 u.p.i.n. mają uniwersalne znaczenie i znajdują zastosowanie także do sytuacji, gdy wykonanie zobowiązania polega na spełnieniu świadczenia niepieniężnego.

W konsekwencji istniały podstawy do wystąpienia przez syndyka masy upadłości z żądaniem zasądzenia na jego rzecz kwoty 1.535.600,55 zł jako równowartości rzeczy, które na skutek umów zawartych z pozwaną w listopadzie 2013 r. ubyły z majątku spółki (...).

Nie było przy tym podstaw do przyjęcia – jak już wyżej zaznaczono przy okazji omawiania zarzutów apelacyjnych dotyczących błędów w ustaleniach faktycznych i naruszenia art. 233 k.p.c. – że suma ta powinna być niższa z uwagi na rzekomo mniejszą ilość blachy przekazanej pozwanemu. Zasadnie bowiem Sąd pierwszej instancji uznał, że okoliczność ta nie została przez pozwanego udowodniona.

W tym stanie rzeczy należy uznać za chybione zarzuty naruszenia art. 128 ust. 1 i 2 u.p.i.n. oraz art. 134 ust. 1 u.p.i.n., podobnie jak pozostałe zarzuty apelującej o naruszeniu art. 134 ust. 2 u.p.i.n. oraz art. 93 ust. 1 i art. 95 ust. 1 u.p.i.n. w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r.

Przed wszystkim wskazać należy, iż Sąd Okręgowy trafnie przyjął, w ślad za poglądami judykatury, że roszczenie powoda dochodzone na podstawie art. 134 ust. 1 u.p.i.n. powstało dopiero z chwilą ogłoszenia upadłości (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 października 2011 r., I CSK 731/10, LEX nr 1095808). Okoliczność ta ma kluczowe znaczenie dla oceny zarzutu potrącenia wierzytelności pozwanej. Oceny tej należy dokonać także z uwzględnieniem następujących przepisów:

- art. 93 u.p.i.n., który stanowi, że potrącenie wierzytelności jest dopuszczalne, jeżeli obie wierzytelności istniały w dniu ogłoszenia upadłości, chociażby termin wymagalności jednej z nich jeszcze nie nastąpił;

- art. 95 u.p.i.n. – potrącenie nie jest dopuszczalne, jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem upadłego po dniu ogłoszenia upadłości;

- art. 96 u.p.i.n. – wierzyciel, który chce skorzystać z prawa potrącenia, składa o tym oświadczenie nie później niż przy zgłoszeniu wierzytelności.

Jeśli chodzi o zgłoszoną przez pozwaną do potrącenia wierzytelność na podstawie art. 134 ust. 2 u.p.i.n., to tak jak wyżej sygnalizowano, zasadnie Sąd pierwszej instancji przyjął, że może ona powstać dopiero z chwilą stwierdzenia prawomocnego obowiązku zwrotu na rzecz syndyka równowartości rzeczy, które ubyły z masy upadłości. Skarżący nie mógł zatem skutecznie zgłosić jej potrącenia z wierzytelnością dochodzoną przez powoda w niniejszym postępowaniu, gdyż wierzytelność ta powstała po ogłoszeniu upadłości. Ponadto przepis art. 134 ust. 2 wymaga, aby świadczenie wzajemne, do zwrotu którego syndyk jest zobowiązany, znajdowało się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa upadłości jest nim wzbogacona, tym zaś okolicznościom syndyk w niniejszym postępowaniu zaprzeczył, o czym była mowa już we wcześniejszych rozważaniach.

Pozwana w toku postępowania upadłościowego składała liczne oświadczenia o potrąceniu swoich wierzytelności (k. 229-240 i k. 245 – 261), siłą rzeczy nie mogły one jednak odnieść skutku wobec wierzytelności powoda dochodzonej w niniejszym postępowaniu, która jak wyżej wskazano – powstała dopiero z chwilą ogłoszenia upadłości, to jest z dniem 8 maja 2013 r. Potrącenie zawsze odnosi się do dwóch skonkretyzowanych wierzytelności, a zatem – skoro wierzytelność pozwanej uznana przez syndyka w postępowaniu upadłościowym na kwotę 1.899.313.313,24 zł powstała przed ogłoszeniem upadłości, zaś wierzytelność powoda dochodzona w rozpoznawanej sprawie powstała dopiero w tej dacie, to oczywistym jest, iż składając wyżej wskazane oświadczenia o potrąceniu w postępowaniu upadłościowym pozwana nie mogła odnieść go do wierzytelności powiodą jeszcze nie istniejącej.

Tym samym nie ziszcila się przesłanka wymagana przez art. 96 u.p.i.n. Znajduje to również potwierdzenie w treści art. 95 u.p.i.n. , który wyłącza dopuszczalność potrącenia wierzytelności istniejącej w stosunku do upadłego (już w chwili ogłoszenia upadłości) z wierzytelnością wzajemną masy upadłości, która powstała dopiero po ogłoszeniu upadłości. Przepis ten ma zapobiegać bowiem polepszaniu swej sytuacji przez wierzyciela upadłościowego w drodze dokonywania czynności prawnych z syndykiem masy upadłości, z których wynika jego obowiązek zapłaty na rzecz masy.

Wszystkie wyżej omówione okoliczności zostały dostrzeżone przez Sąd pierwszej instancji, który uwzględniając treść przywołanych wyżej przepisów oraz stanowisko judykatury zasadnie przyjął, że nie zachodziły podstawy do uwzględnienia zarzutu potrącenia ponad kwotę 20.504 zł .

W konsekwencji, nie podzielając zarzutów skarżącej i nie znajdując podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku, Sąd Odwoławczy na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego na mocy art. 98 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).

SSO del. Marek Paczkowski SSA Ewelina Jokiel SSA Małgorzata Zwierzyńska